

Магістр 2 року навчання
 фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СУТНОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

Анотація. Розглянуто поняття "адміністрування податків і зборів", проведено аналіз поглядів вітчизняних і закордонних вчених на цей процес. За результатами дослідження узагальнено теоретико-методологічні підходи до визначення поняття "адміністрування податків".

Аннотация. Рассмотрено понятие "администрирования налогов и сборов", проведен анализ взглядов отечественных и зарубежных ученых на этот процесс. По результатам исследования обобщены теоретико-методологические подходы к определению понятия "администрирование налогов".

Annotation. The concept of the administration of taxes and fees is studied, and the views of domestic and foreign scientists on the process are analysed. According to the study the theoretical and methodological approaches to the concept of tax administration are summarized.

Ключові слова: адміністрування податків, податкові відносини, податкові платежі, податкові надходження до бюджету.

Проблема адміністрування податків в Україні вивчається відносно недавно. Однак фінансова наука в цьому напрямі має певні досягнення. Поряд із цим у наукових публікаціях та в інших джерелах зустрічається термін "адміністрування податків" без відповідного теоретичного обґрунтування. Це і дає підстави для вільного тлумачення даного поняття.

Сукупність складових адміністрування податків і взаємозв'язок між ними все ж дозволяє говорити про наявність відповідної системи. Зазначене зумовлює необхідність більш детального та глибокого дослідження системних ознак у адмініструванні податків, формулювання визначення поняття "адміністрування податків", розкриття сутності і структури названого процесу.

Організація справляння податків має бути побудована таким чином, щоб держава могла максимізувати свої доходи за рахунок податків, мінімізувавши при цьому негативний вплив на платників податків. Провідна роль у цьому належить адмініструванню податків.

Поняття адміністрування досить часто використовується в практичній діяльності органів податкової служби, у статтях практичного характеру з бухгалтерського обліку та оподаткування. Однак вітчизняні періодичні видання, згадуючи про адміністрування, часто не дають чіткого пояснення цього терміна і щоразу відносять до сфери адміністрування нові види робіт [1].

Сутність адміністрування, яке є похідним від адміністрації (з лат. *administratio* – управління), зводиться до управління шляхом виконання чітких наказів та розпоряджень керівництва. Відповідно адміністрування податків слід розглядати на мікрорівні з точки зору функцій управління, що передбачає планування, організацію, облік, контроль нарахування податків на підприємстві, а також на макрорівні – управління податковою системою [2].

Загальне визначення терміна "адміністрування" наведено у економічній енциклопедії. Адміністрування – це управлінська діяльність керівників і органів управління, яка здійснюється, здебільшого, через накази і розпорядження. Властиве командно-адміністративній системі [3].

Зміст поняття "податкове адміністрування" можна пов'язати з політикою, наукою та мистецтвом (рис. 1) [4].

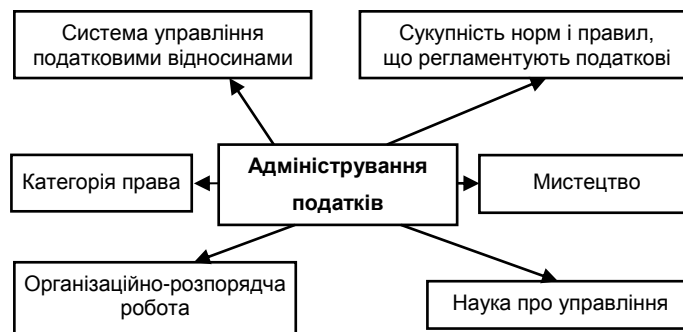

Рис. 1. Зміст терміна "адміністрування податків" [4]

З точки зору політики, податкове адміністрування є державною політикою в розумінні дій владних та управлінських структур, за допомогою яких фінансові ресурси розподіляються через механізм оподаткування між державою та населенням. З боку науки "податкове адміністрування" – це наука, що формулює принципи ефективного управління податковою системою за даних соціально-економічних умов та суспільно-політичних обставин оцінює податкову систему. Дуже цікавим є

державними службовцями функціонування податкової системи на основі професійних знань, досвіду та високої виконавської майстерності [4].

Погляди науковців щодо визначення адміністрування податків наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Систематизація підходів до визначення поняття "адміністрування податків"

№ п/п	Джерело	Визначення
1	2	3
1	Андрущенко В. Л. [5]	Податкове адміністрування – 1) державна політика в значенні дій владних та управлінських структур, за допомогою яких фінансові ресурси розподіляються через механізм оподаткування між державою та населенням; 2) наука, що формулює принципи ефективного управління податковою системою, за даних соціально-економічних умов та суспільно-політичних обставин оцінює податкову систему; 3) мистецтво в усьому, що стосується забезпечення державними службовцями функціонування податкової системи на основі професійних знань, досвіду та високої виконавської майстерності

Закінчення табл. 1

1	2	3
2	Катрук Н. О [6]	Адміністрування податків – складова фіскального адміністрування, що включає облікову роботу, масово-роз'яснювальну та консультативну роботу, прогнозно-аналітичну та контрольно-перевірочну роботи
3	Корецька-Гармаш В. О., Кулік А. В. [7]	Податкове адміністрування – сукупність методів та прийомів і засобів інформаційного забезпечення, за допомогою яких органи державної виконавчої влади надають функціонуванню податкового механізму заданий законом напрям і координують податкові дії при суттєвих змінах в економіці та політиці
4	Мельник В. М. [8]	Адміністрування податків – це управлінська діяльність органів державної виконавчої влади, яка пов'язана з організацією процесу оподаткування, засновується на державних законодавчих і нормативних актах та використовує соціально зумовлені правила
5	Новосад Л. Я. [9]	Адміністрування податків – державне управління податковою системою загалом і структурними елементами – окремим податками щодо їх законодавчого запровадження, проектування, планування, оперативного управління, податкового контролю за дотриманням законодавства платниками податків

Також адміністрування податків у вітчизняній науковій літературі розглядається у декількох аспектах (рис. 2.) [1, с. 2].

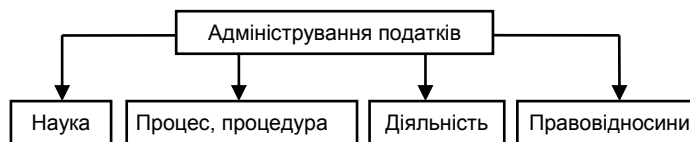

Рис. 2. Багатоаспектність трактування сутності адміністрування податків [1, с. 2]

Наведені підходи авторів звужують значення адміністрування податків до технічних процедур щодо організації процесу сплати податків, складової фіскального адміністрування.

Порівняльну характеристику підходів у трактуванні поняття "адміністрування податків" наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика визначення поняття "адміністрування податків"

№ п/п	Порівняльна ознака	Автори					Разом
		Андрущенко В. Л.	Житна І. П., Корецька-Гармаш В. О.	Катрук Н. О.	Мельник В. М.	Новосад Л. Я.	
1	Дії владних структур щодо перерозподілу фінансових ресурсів	+	-	-	+	-	2
2	Управління податковою системою	+	-	-	+	+	3
3	Забезпечення функціонування податкової системи	+	-	-	-	-	1
4	Складова фіскального адміністрування	-	+	+	-	-	2
5	Включає покарання за порушення податкового законодавства	-	+	-	-	+	2

Ю. Іванов, В. Карпова, Л. Карпов у своїй праці дають таке визначення: адміністрування податкових зобов'язань – це процедура реалізації прав і обов'язків суб'єктів податкового права щодо узгодження і погашення податкових зобов'язань. Адміністрування податків обов'язково здійснюється на основі сукупності законодавчо закріплених податково-правових

норм, які встановлюють процедуру реалізації прав і обов'язків суб'єктів податкового права з приводу узгодження і погашення податкових зобов'язань [10].

Таким чином, податкове адміністрування є узагальнюючим поняттям, що визначає діяльність спеціально уповноважених органів державної влади та місцевого самоврядування, що здійснюється з метою забезпечення надходження податків до державного та місцевих бюджетів, а також контролю за дотримання платниками податків виконання визначених законодавством зобов'язань зі сплати відповідних податків.

Наук. керівн. Михасьова Н. В.

Література: 1. Савчук В. А. Теоретичні засади організації адміністрування податків / В. А. Савчук // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2011. – С. 11. 2. Большая Советская Энциклопедия. В 30 т. / под ред. А. М. Прохоров. – 3-е изд. – Т. 1. – М. : Советская Энциклопедия, 1969. – 608 с. 3. Економічна енциклопедія: у 3-х т. Т. 1 / редкол. С. В. Мочерний та ін. – К. : ВЦ "Академія", 2001. – 864 с. 4. Безпалько І. Р. Удосконалення взаємин платників податків із податковими органами / І. Р. Безпалько // Національний лісотехнічний університет України. Збірник науково-технічних праць. – 2010. – С. 142. 5. Андрущенко В. Л. Фіскальне адміністрування як наука і мистецтво / В. Л. Андрущенко // Фінанси України. – 2003. – № 6. – С. 27–35. 6. Катрук Н. О. Обґрунтування сутності державного податкового менеджменту в контексті становлення наукової думки / Н. О. Катрук // Наука й економіка. – 2010. – № 2 (18). – С. 47–55. 7. Григораш Т. Ф. Проблеми і перспективи розвитку податкової політики України / Т. Ф. Григораш, В. О. Куліченко, М. С. Ловакова // Економічний простір. – 2012. – № 57. – С. 229. 8. Мельник В. М. Домінанти податків і оподаткування та забезпечення повноти їх дії : автореф. дис. д-ра екон. наук Держ. установа "Ін-т екон. та прогнозування НАН України" / В. М. Мельник. – К., 2007. – 31 с. 9. Новосад Л. Я. Фіскальне адміністрування в Україні: проблеми теорії та практики / Л. Я. Новосад // Світ фінансів. – 2005. – Т. 1. – С. 65–70. 10. Иванов Ю. Б. Налоговый менеджмент : учебн. пособ. / Ю. Б. Иванов, В. В. Карпова, Л. Н. Карпов. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2006. – 488 с.